

НИШТАВОСТ УГОВОРА ЗАКЉУЧЕНИХ БЕЗ САГЛАСНОСТИ АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРИВАТИЗАЦИЈУ

Привредно друштво које послује са већинским друштвеним капиталом не може захтевати утврђење апсолутне ништавости уговора због сопственог пропуста да пре закључења прибави сагласност Агенције за приватизацију јер се сходно закону такви уговори могу поништити само одлуком Агенције за приватизацију.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању парничне странке су закључиле уговор о новчаном депозиту са валутном клаузулом број ДП 2011/1360 од 22.02.2011. године, као и анекс тог уговора број 1 од 23.02.2011. године, број 2 од 28.12.2011. године и број 3 од 22.02.2012. године. Тим уговором тужилац је депоновао туженој 65.000.000,00 динара у девизној противвредности евра по средњем курсу НБС на дан уплате. Предметна средства су депонована на период од 10 месеци почев од дана преноса истих на рачун тужене. Анексом број 2 основног уговора депонована средства су одређена као средства обезбеђења за кредит одобрен ДОО „Купуси“ из Бачинаца, који је истом одборен од стране тужене у износу од 470.000,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС. Анексом број 3 основног уговора утврђено је да кредит одобрен ДОО „Купуси“ доспева за наплату 28.12.2012. године. Сагласно тим уговорима депонована средства тужиоца су и искоришћена за плаћање кредитног дуга ДОО „Купуси“ у износу од 454.556,40 евра, иако тужилац пре закључења анекса број 2 и 3 основног уговора није претходно прибавио сагласност Агенције за приватизацију за њихово закључење.

На темељу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су заузели становиште да су анекс број 2 и 3 основног уговора закључени између парничних странака без претходне сагласности Агенције за приватизацију апсолутно ништави. Стога је усвојен тужбени захтев којим је тражено да се утврди ништавост тих уговора и тужена обавезе на исплату износа од 454.556,40 евра по средњем курсу НБС на дан исплате. Овакве одлуке о тужбеном захтеву су донете с позивом на одредбу члана 20ж Закона о приватизацији, члана 398а Закона о предузећима и члана 103. Закона о облигационим односима. Тако је одлучено из разлога што сагласно одредби члана 109. Закона о облигационим односима суд пази по службеној дужности на апсолутну ништавост, будући да се сходно одредби члана 110. Закона о облигационим односима право на истицање ништавости не гаси.

Другостепени суд је становишта да су спорни анекси закључени од стране тужиоца који је у време њиховог закључења имао ограничену пословну способност, будући да претходно није прибавио и неопходну сагласност Агенције за приватизацију, а што је сагласно одредби члана 20ж Закона о приватизацији и члана 398а Закона о предузећима био услов пуноважности таквог правног посла. При томе, нижестепени судови су становишта да је тужена несавесно поступала при закључењу спорних анекса основног уговора, јер јој је било познато да се у време њиховог закључења тужилац налазио у поступку реструктурирања. Та чињеница је туженој била предочена, јер је и у спорним уговорима било назначено да се тужилац налази у поступку реструктурирања. Стога је постојала обавеза тужене да пре закључења спорних уговора претходно провери и утврди да ли тужилац има сагласност Агенције за приватизацију за њихово закључење. Тужена то није учинила, због чега нижестепени судови налазе да је иста као несавесна уговорна страна употребила

депоновано средство тужиоца за подмирење кредитне обавезе трећег лица по основу ништавог правног посла.

Врховни касациони суд не прихвата наведено правно становиште нижестепених судова, јер налази да је исто засновано на погрешној примени материјалног права. Ово, најпре, из тог разлога што закључење спорних анекса уговора без прибављања претходне сагласности од стране Агенције за приватизацију не води њиховој апсолутној ништавости. Тачно је да је одредбом члана 398а став 1. Закона о предузећима прописано да предузеће које послује са већинским друштвеним капиталом може донети одлуку о оптерећивању имовине, залагању ствари или успостављању хипотеке ван тока редовног пословања само уз претходно прибављену сагласност Агенције за приватизацију. Међутим, том одредбом није прописана и санкција апсолутне ништавости у случају закључења наведених правних послова без претходне сагласности Агенције за приватизацију. Напротив, одредбом става 2. члана 398а Закона о предузећима прописано је само право Агенције за приватизацију да својом одлуком поништи одлуке донете супротно ставу 1, односно донете без њене претходне сагласности. То је својеврсно право надзора и законом конституисане обавезе контроле законитог поступања предузећа које послује са већинским друштвеним капиталом од стране Агенције за приватизацију. Међутим, Агенције за приватизацију није донела такву одлуку након закључења спорних уговора. Она то није учинила ни доцније. Шта више, Агенција се ни у овом спору није појавила на страни тужиоца, а није ни поднела тужбу суду да се спорни уговори пониште. Поништење спорних уговора није тражио ни тужилац. Он је поставио захтев да се утврди њихова апсолутна ништавост, што су нижестепени судови и учинили усвајањем таквог захтева на темељу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима. И не само то, нижестепени судови су нашли да у понашању тужиоца, који је сходно императивној одредби члана 398а став 1. Закона о предузећима морао пре закључења спорних уговора да затражи претходну сагласност Агенције за приватизацију, нема несавесног понашања, иако он то није учинио. Игнорисање законске обавезе претходног прибављања сагласности Агенције за приватизацију за закључење спорних уговора представља случај незаконитог поступања тужиоца, који се само њему може ставити на терет. Стога и закључење спорних уговора уз кршење наведене законске забране од стране тужиоца не може произвести штетне последице за туженог. Напротив, тако закључени уговори ће сагласно императивној одредби члана 103. став 2. Закона о облигационим односима остати на снази, ако у закону није предвиђено што друго за одређени случај. У конкретном случају забрана закључења спорних уговора је била конституисана само на страни тужиоца, а санкција за непоштовање такве обавезе је одредбом члана 398. став 2. Закона о предузећима прописана конституисањем права Агенције за приватизацију да такве уговоре својом одлуком поништи. То даље значи да су спорни уговори могли изгубити правно дејство само у случају да је одлуком Агенције за приватизацију извршено поништење одлуке тужиоца о њиховом закључењу. Агенција за приватизацију је имала законску обавезу да контролише законитост располагања друштвеним средствима од стране тужиоца и да у случају констатованог незаконитог поступања истог донесе одлуку о поништењу његовог незаконитог располагања друштвеним средствима. Агенција за приватизацију није поништила одлуке тужиоца о закључењу спорних уговора. То посредно указује да су тако закључени уговори од стране тужиоца са туженом прећутно одобрени од стране Агенције за приватизацију. Стога, а на темељу одредбе члана 103. став 2. Закона о облигационим односима несумњиво произилази и да спорни уговори не подлежу санкцији апсолутне ништавости, како то нижестепени судови погрешно закључују. Напротив, по изричитом слову цитиране одредбе члана 103. став 2. Закона о

облигационим односима ти уговори морају остати на снази упркос чињеници да су закључени без претходно прибављене сагласности Агенције за приватизацију. Јер, тужилац не може позивом на сопствени пропуст захтевати утврђење апсолутне ништавости спорних уговора зато што је он прекршио законску забрану закључења истих без претходно прибављене сагласности Агенције за приватизацију. Из тих разлога је и супротно становиште нижестепених судова, по коме се неприбављања сагласности за закључење предметних уговора ставља на терет туженој и иста проглашава несавесном страном која мора трпети и последице њихове ништавости, апсолутно правно неутемељено.

Према утврђеном чињеничном стању парничне странке су закључиле уговор о новчаном депозиту са валутном клаузулом број ДП 2011/1360 од 22.02.2011. године, као и анекс тог уговора број 1 од 23.02.2011. године, број 2 од 28.12.2011. године и број 3 од 22.02.2012. године. Тим уговором тужилац је депоновао туженој 65.000.000,00 динара у девизној противвредности евра по средњем курсу НБС на дан уплате. Предметна средства су депонована на период од 10 месеци почев од дана преноса истих на рачун тужене. Анексом број 2 основног уговора депонована средства су одређена као средства обезбеђења за кредит одобрен ДОО „Купуси“ из Бачинаца, који је истом одборен од стране тужене у износу од 470.000,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС. Анексом број 3 основног уговора утврђено је да кредит одобрен ДОО „Купуси“ доспева за наплату 28.12.2012. године. Сагласно тим уговорима депонована средства тужиоца су и искоришћена за плаћање кредитног дуга ДОО „Купуси“ у износу од 454.556,40 евра, иако тужилац пре закључења анекса број 2 и 3 основног уговора није претходно прибавио сагласност Агенције за приватизацију за њихово закључење.

На темељу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су заузели становиште да су анекс број 2 и 3 основног уговора закључени између парничних странака без претходне сагласности Агенције за приватизацију апсолутно ништави. Стога је усвојен тужбени захтев којим је тражено да се утврди ништавост тих уговора и тужена обавезе на исплату износа од 454.556,40 евра по средњем курсу НБС на дан исплате. Овакве одлуке о тужбеном захтеву су донете с позивом на одредбу члана 20ж Закона о приватизацији, члана 398а Закона о предузећима и члана 103. Закона о облигационим односима. Тако је одлучено из разлога што сагласно одредби члана 109. Закона о облигационим односима суд пази по службеној дужности на апсолутну ништавост, будући да се сходно одредби члана 110. Закона о облигационим односима право на истицање ништавости не гаси.

Другостепени суд је становишта да су спорни анекси закључени од стране тужиоца који је у време њиховог закључења имао ограничену пословну способност, будући да претходно није прибавио и неопходну сагласност Агенције за приватизацију, а што је сагласно одредби члана 20ж Закона о приватизацији и члана 398а Закона о предузећима био услов пуноважности таквог правног посла. При томе, нижестепени судови су становишта да је тужена несавесно поступала при закључењу спорних анекса основног уговора, јер јој је било познато да се у време њиховог закључења тужилац налазио у поступку реструктурирања. Та чињеница је туженој била предочена, јер је и у спорним уговорима било назначено да се тужилац налази у поступку реструктурирања. Стога је постојала обавеза тужене да пре закључења спорних уговора претходно провери и утврди да ли тужилац има сагласност Агенције за приватизацију за њихово закључење. Тужена то није учинила, због чега нижестепени судови налазе да је иста као несавесна уговорна страна употребила депоновано средство тужиоца за подмирење кредитне обавезе трећег лица по основу ништавог правног посла.

Врховни касациони суд не прихвата наведено правно становиште нижестепених судова, јер налази да је исто засновано на погрешној примени материјалног права. Ово, најпре, из тог разлога што закључење спорних анекса уговора без прибављања претходне сагласности од стране Агенције за приватизацију не води њиховој апсолутној ништавости. Тачно је да је одредбом члана 398а став 1. Закона о предузећима прописано да предузеће које послује са већинским друштвеним капиталом може донети одлуку о оптерећивању имовине, залагању ствари или успостављању хипотеке ван тока редовног пословања само уз претходно прибављену сагласност Агенције за приватизацију. Међутим, том одредбом није прописана и санкција апсолутне ништавости у случају закључења наведених правних послова без претходне сагласности Агенције за приватизацију. Напротив, одредбом става 2. члана 398а Закона о предузећима прописано је само право Агенције за приватизацију да својом одлуком поништи одлуке донете супротно ставу 1, односно донете без њене претходне сагласности. То је својеврсно право надзора и законом конституисане обавезе контроле законитог поступања предузећа које послује са већинским друштвеним капиталом од стране Агенције за приватизацију. Међутим, Агенције за приватизацију није донела такву одлуку након закључења спорних уговора. Она то није учинила ни доцније. Шта више, Агенција се ни у овом спору није појавила на страни тужиоца, а није ни поднела тужбу суду да се спорни уговори пониште. Поништење спорних уговора није тражио ни тужилац. Он је поставио захтев да се утврди њихова апсолутна ништавост, што су нижестепени судови и учинили усвајањем таквог захтева на темељу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима. И не само то, нижестепени судови су нашли да у понашању тужиоца, који је сходно императивној одредби члана 398а став 1. Закона о предузећима морао пре закључења спорних уговора да затражи претходну сагласност Агенције за приватизацију, нема несавесног понашања, иако он то није учинио. Игнорисање законске обавезе претходног прибављања сагласности Агенције за приватизацију за закључење спорних уговора представља случај незаконитог поступања тужиоца, који се само њему може ставити на терет. Стога и закључење спорних уговора уз кршење наведене законске забране од стране тужиоца не може произвести штетне последице за туженог. Напротив, тако закључени уговори ће сагласно императивној одредби члана 103. став 2. Закона о облигационим односима остати на снази, ако у закону није предвиђено што друго за одређени случај. У конкретном случају забрана закључења спорних уговора је била конституисана само на страни тужиоца, а санкција за непоштовање такве обавезе је одредбом члана 398. став 2. Закона о предузећима прописана конституисањем права Агенције за приватизацију да такве уговоре својом одлуком поништи. То даље значи да су спорни уговори могли изгубити правно дејство само у случају да је одлуком Агенције за приватизацију извршено поништење одлуке тужиоца о њиховом закључењу. Агенција за приватизацију је имала законску обавезу да контролише законитост располагања друштвеним средствима од стране тужиоца и да у случају констатованог незаконитог поступања истог донесе одлуку о поништењу његовог незаконитог располагања друштвеним средствима. Агенција за приватизацију није поништила одлуке тужиоца о закључењу спорних уговора. То посредно указује да су тако закључени уговори од стране тужиоца са туженом прећутно одобрени од стране Агенције за приватизацију. Стога, а на темељу одредбе члана 103. став 2. Закона о облигационим односима несумњиво произилази и да спорни уговори не подлежу санкцији апсолутне ништавости, како то нижестепени судови погрешно закључују. Напротив, по изричитом слову цитиране одредбе члана 103. став 2. Закона о облигационим односима ти уговори морају остати на снази упркос чињеници да су закључени без претходно прибављене сагласности Агенције за приватизацију. Јер,

тужилац не може позивом на сопствени пропуст захтевати утврђење апсолутне ништавости спорних уговора зато што је он прекршио законску забрану закључења истих без претходно прибављене сагласности Агенције за приватизацију. Из тих разлога је и супротно становиште нижестепених судова, по коме се неприбављања сагласности за закључење предметних уговора ставља на терет туженој и иста проглашава несавесном страном која мора трпети и последице њихове ништавости, апсолутно правно неутемељено".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прев 99/2017 од 13.4.2017. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 24.4.2018. године)